RAZLIČNE POTI LASTNINJENJA – TEOL

Po rokih, določenih v zakonu o lastninjenju podjetij, bo prihodnji mesec privatizacija zares stekla. S tem naj bi bil storjen odločilen korak h gospodarskem preobratu na bolje, saj naj bi nekoč tako hvaljena, zadnja leta pa hudo kritizirana družbena lastnina dobila konkretnega gospodarja. Pol leta priprav na ta korak je minilo večinoma v senci resničnih in navideznih škandalov ter afer pod skupnim imenom divje lastninjenje, manj pa v pripravljanju oprijemljivih navodil, kako zakon čimbolj učinkovito izvesti. Podjetjem, zlasti uspešnejšim, je veliko do tega, da se lastninjenje ne bi zavleklo v nedogled, ker vsako odlaganje le povečuje negotovost, onemogoča načrtovanje in seveda odganja že tako redke tuje partnerje.

Med podjetja, kjer načelno ne bi smelo biti večjih težav pri iskanju lastnika, zagotovo sodi Teol. Podjetje je relativno majhno – v njem je zaposlenih 174 delavcev – in za naše razmere že dolga leta poslovno uspešno. Ves čas se je znalo prilagajati spremembam na trgu, zato jih tudi izguba jugoslovanskih trgov ni prizadela za dalj časa. V zadnjem času jih uspešno nadomeščajo z izvozom kemičnih sestavin v srednjo in vzhodno Evropo, kamor gre do 40 odstotkov njihovih izdelkov.

POSEBNOST TRGOVINE

market T market

EMBALAŽO PRINESETE VI,
NAPOLNIMO JO MI,
VARČUJEMO VSI !

INAL - detergent za posodo, 99,09 SIT 1l
CIKLAM - mehčalec za perilo, 62,01 SIT 1l

INAL
- je detergent za ročno pomivanje:
  - posode,
  - keramike,
  - stekloviné,
- vsebuje eterična olja,
- zagotovi bleščečo posodo brez madežev.

CIKLAM
- je mehčalec za perilo,
- olajša likanje,
- deluje antistatično,
- perilu podaljša življenjsko dobo, ker ščiti vlakna,
- perilu poveča vpojnost.

TEOL, market T market, Zaloška 54, Ljubljana
Del. čas: 8h - 19h, sobota: 8h - 13h

ANONSA

Pralni praški za begunce

Vsa umetnost je v tem, pravijo Teolovi vodilni ljudje, da podjetje ni togo organizirano. Ob dobrem razvojnem oddelku znajo v svoji panogi poprijeti za vsako delo, ki gre dobro v denar in ne povzroča prevelikih proizvodnih stroškov. Zato se niti ne gre čuditi, da so v evropski konkurenci že drugič dobili naročila Visokega komisariata OZN za begunce. Prva pošiljka 430 ton pralnih praškov je bila večinoma na Hrvaško in v Bosno in Hercegovino poslana v začetku tega leta. Zdaj je pri koncu druga (640 ton praška), dobre pa so tudi možnosti za naprej. Kolikor je znano, so ena redkih slovenskih podjetij, ki so uspela v tej konkurenci. Tudi pri tem se je izkazala njihova sposobnost, da se prilagodijo zahtevam kupca, ne da bi se cena bistveno povečala. Je pa res, da delavci delajo, kot pravijo, v štirih izmenah, se pravi tudi ob sobotah in nedeljah, vse dokler naročilo ni izpolnjeno.

Teol je ena redkih pravih kemičnih tovarn pri nas, ki za industrijo proizvajajo pomožne kemične sestavine. Pred leti so bolj poskusno kot zares nekaj denarja vložili v razvoj in proizvodnjo pralnih praškov ter v Nemčiji kupili nekaj opreme, ki porabi bistveno manj energije kot klasična tehnologija. Pozneje se je izkazalo, da sicer skromna domislica še zdaleč ni bila nepotrebno zapravljanje denarja, saj danes komaj dohajajo naročila. Za zdaj pokrivajo okrog 20 odstotkov slovenskih potreb po pralnih praških (Slovenija jih na leto porabi okrog 35 tisoč ton), ob tem pa teče tudi klasičen proizvodni program.

Za čim manjše vmešavanje države

Morda je vlada tudi zato Teol uvrstila med sedem podjetij, ki naj bi bila nekakšen poskusni laboratorij lastninjenja. V podjetju so v začetku menili, da bo to skrajšalo postopke lastninjenja, vendar ni tako. Do zdaj so »obdelali« že štiri modele privatizacije podjetja, med katerimi so denimo tistega po Markovićevem zakonu tudi izvedli. Izdali so vrednostne papirje, vendar je privatizacija toliko zamujala, da so jih morali izplačati, namesto da bi bili produktivno vloženi v podjetje. Od tega, da na njih preiskušajo različne privatizacijske modele, nimajo nobene koristi, prej škodo. Ne le, da se po podjetju kar naprej motajo razne strokovne ekipe, kar je že moteče, hujše je, da delavci ob vseh teh različicah, ki ena za drugo padajo v vodo, izgubljajo zaupanje, češ, iz tega tako in tako ne bo nič! Njihove izkušnje dokazujejo, da se država veliko preveč ukvarja z lastnino po sebi – pri čemer išče dlako v jajcu – ne pa s tem, da jo postavi v produktivno funkcijo. V tem pogledu je bil za njih poučen obisk nekega ameriškega ekonomista. Na splošno začudenje ga fasade in zemljišča sploh niso zanimala. Šele ko so mu glede na naš zamotan sistem razložili, koliko dobička prinaša tovarna, je oživel in prava razprava, največ o tem, kako ga povečati, se je začela. Ameriški strokovnjak preprosto ni razumel, čemu so nekatera podjetja v bližnji preteklosti kupovala zemljo za morebitno širitev, potem pa je ta deset in več let ostala mrtev kapital. Enako, je menil, je z zidovi. Pri nas je razmišljanje ravno nasprotno: vse zanimajo le nepremičnine, o tem, kako jih produktivno uporabiti, pa malokdo razmišlja.

Zidovi ali dobiček za vse

Kako različni so lahko pogledi na lastnino, kažeta dva primera denacionalizacije, s katerimi se ukvarjajo v Teolu. Dokler namreč ne uredijo s prejšnjimi lastniki, tudi s privatizacijo ne morejo začeti. Ne gre za to, da bi v Teolu vrnitvi nepremičnin prejšnjim lastnikom nasprotovali, toda poleg tega da so ti postopki zapleteni in dolgo trajajo, pri njih oziroma njihovih dedičih, bolj pogrešajo podjetniškega duha. Na srečo je ohranjena vsa dokumentacija, obstajajo celo podrobne fotografije nekdanje popolnoma propadle Oljarne ob Tovarniški ulici, ki jo je leta 1959 dobil Teol. Oljarno Hrovat je leta 1923 ustanovil Jakob Hrovat in v njej bolj ali manj na črno stiskal laneno in ricinusovo olje ter po malem trgoval. Po vojni so jo družini Hrovat z zakonom o nacionalizaciji odvzeli. Cenitve so pokazale, da so današnji dediči precej pretiravali v oceni vrednosti odvzetega, saj so zahtevali, da se jim vrne kar 60 odstotkov današnje vrednosti. Po ocenah cenilcev so upravičeni le na nekaj manj kot 5 odstotkov in toliko naj bi po odločitvi občinske komisije za denacionalizacijo tudi dobili. Večji del tega predstavlja današnja upravna stavba Teola, do katere lastnik, če bi zahteval vrnitev v naravi, ne bi imel dostopne poti, saj je postavljena skoraj sredi tovarne. V Teolu zato predlagajo, da bi dediči vrednost te stavbe spremenili v sorazmerni lastninski delež podjetja, za kar pa slednji menda niso preveč navdušeni. Pri tem je zanimivo, da je dokumentacija Teolovega odgovora na ta zahtevek tehtala skoraj osem kilogramov.

Povsem drugačna je zgodba s Teolovimi prostori na Zaloški. V njih je med vojnama delovala usnjarna, katere lastnica zdaj živi v Trstu in je od tam živahno trgovala z jugoslovanskimi podjetji, predvsem s šivalnimi stroji za industrijsko rabo. Morgenthalerjeva, tako se piše lastnica, uradnega zahtevka za vračilo še ni vložila, vendar je že pokazala veliko zanimanje za poslovno sodelovanje s Teolom. Zadovoljen je tudi Teol, saj ima na Zaloški poleg nove trgovine razvojni laboratorij, katerega selitev je precej zahtevna in bi pobrala precej denarja. Težava je v tem, da ni jasno, kdo bo pobral okrog dva milijona nemških mark odškodnine (razlike med današnjo vrednostjo in tisto iz leta 1945), če bi se lastnica odločila stavbe vzeti nazaj v naravi. Zakaj naj bi ta denar denimo pobrala država, se sprašujejo v Teolu, podobnih misli pa je najbrž tudi Morgenthalerjeva.

J.M.

REGRESIRANJE SEMEN

Na sestanku občinskih upravnih organov, pristojnih za kmetijstvo, so sklenili, da bodo tudi letos regresirali semena za pridelavo zelenjave, hkrati pa so se zavzeli še za regresiranje »ekološko primernih zaščitnih sredstev« in za izvedbo programa, poimenovanega »tretiranje živine pred in po paši proti parazitom«.

Regres za semena zelenjadnic in regres za ekološko primerna zaščitna sredstva (polovico drobnoprodajne cene za vsako regresiranje) se lahko uveljavlja le za semena po priporočenem sortnem seznamu, regres za ekološko primerna zaščitna sredstva pa samo po seznamu, ki ga je pripravila svetovalka za varstvo rastlin.

Regres je namenjen kmetom za intenzivno pridelavo zelenjave in za intenzivno kmetijsko zaščito pridelkov. Zato ga bodo lahko uveljavljali le na podlagi računa, iz katerega morajo biti razvidni: ime in priimek kmeta, naslov, količina, vrsta in sorta semena ter cena, enako pa velja tudi za nakup zaščitnih sredstev. Izdani račun je kmet dolžan predložiti pristojnemu občinskemu upravnemu organu za kmetijstvo.

Vse tiste, ki semena in zaščitna sredstva kupujejo v okviru kmetijskih zadrug, pa sekretariat za kmetijstvo občine Ljubljana Moste-Polje opozarja, da hranilno-kreditne službe kmetijskih zadrug niso prejele avansov za regresiranje semen zelenjadnic in zaščitnih sredstev, zato bodo regreše izplačali samo na podlagi dejansko priloženih računov, trgovine pa bodo kmetom zaračunavale polno drobnoprodajno ceno.

-MISK-

ZNAK DOBRE VIDEOTEKE

V mestu je vse več videotek, a le malo je zares dobrih, v Ljubljani jih lahko preštejemo na prste ene roke. Da smo v dobri videoteki, nam bo povedal znak Warner Bros, ki ga dobi samo tista, ki se ponaša z originalnimi kasetami filmov, kar je zagotovilo za kvalitetno sliko in ton, torej dobro gledljivost. Obenem gre za priporočilo in vodilo potrošniku, da v taki videoteki ne bo naletel na piratske kopije. Eno takih redkih videotek imamo tudi v naši občini, le lučaj od središča Most, v Zeleni jami na Bernekerjevi 33. Lastnik Boštjan Tratar nam je pokazal ustrezen znak in nas obenem veselo presenetil s seznamom naslovov filmov. Ima jih kar 2700, med njimi skoraj vse slovenske, tuji pa so slovensko podnaslovljeni. Urejeni so po žanrih in predstavljeni v ličnih katalogih, ki imajo bogato slikovno in tekstualno gradivo. Izposoja in svetovanje sta vodena računalniško, možna pa je tudi telefonska rezervacija želenega filma (317-618). Poleg filmov si je mogoče izposoditi videoigre (vseh treh sistemov, ki so pri nas razširjeni), videoplayerje, laserske plošče, ob dobrem zagotovilu pa tudi videokamero. Na voljo je časopis, ki vsak mesec prinaša novosti iz filmskega sveta. Omenjena videoteka je dobra tudi zato, ker ima servis za rekorderje in kasete ter možnost za presnemavanje vseh vrst filmov na kasete. Kmalu pa bodo v samem središču Most (v vitrini na Zaloški cesti), redno predstavljene filmske in druge novosti te videoteke. Obiščete jo lahko vsak dan (razen nedelje) med 17. in 21. uro.

Tekst: D. Gogala

Videoteka na Bernekerjevi 33 ima poleg znaka kvalitete Warner Bros tudi bogat izbor originalov najnovejših filmov, tudi slovenskih. (Foto: M. Žalik)

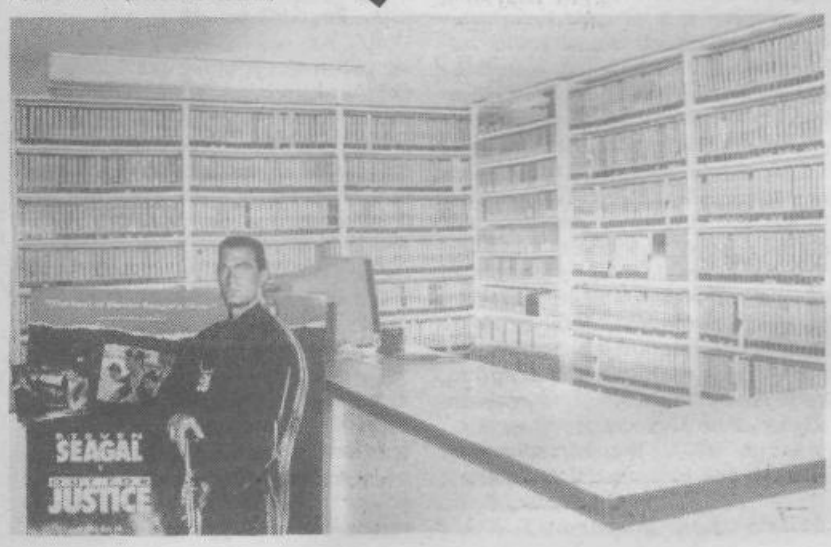

LUBADAR TUDI V NAŠIH GOZDOVIH

Lubadarja, škodljivec na smreki, jelki in boru, se je lani razširil na območju celotne Slovenije, tako tudi v naši občini.

Za izbruh sušenja iglavcev zaradi podlubnikov je več vzrokov. Kot prvega lahko navedemo slab gozdni red, drugi je izredna suša, tretji pa je prevelik semenski obrod in s tem pogojena slabša fiziološka odpornost gozdnega drevja.

Obširnost pojava se zrcali v obsegu, ki smo ga ugotavljali in spremljali že lani in v prvem trimesečju letošnjega leta. V preteklosti je ta pojav ostal v mejah normale, saj smo letno ugotovili do 10 m³ sanitarnega poseka zaradi podlubnikov, v lanski in letošnji sezoni pa več kot 70 m³ na več kot 10 žariščih.

Resnosti sušenja smreke se zaveda tudi vlada, zato je izdala UREDBO O DODATNIH UKREPIH ZA PREPREČEVANJE ŠIRJENJA IN ZA ZATIRANJE PODLUBNIKOV V LETU 1993, objavljeno v Ur. listu RS št. 9, dne 18. 2 1993.

Z uredbo predpisujejo dodatne ukrepe za preprečevanje škodljivega namnoževanja zalubnikov. Lastniki in upravljalci gozdov jih morajo izvajati v smislu preprečevanja širjenja podlubnikov, nadzorovanja razvoja in zatiranja podlubnikov.

Lastniki in upravljalci so morali v svojih gozdovih do 15. marca sanirati žarišča podlubnikov in s podlubniki napadena posamezna drevesa, do 15. aprila pa urediti sečišča iglavcev in pospraviti sečne ostanke iglavcev, tako da je gozdni red izveden v popolnosti.

Popoln gozdni red pomeni:

– zložiti vrhače v kupe, na katere se naložijo veje, tako da so debelejši konci v sredini kupa;

– beljenje panjev in vseh napadlih sortimentov, če niso odpeljani iz gozda.

Obvestila z roki za izvedbo posameznih del so prejeli vsi prizadeti gozdni posestniki. Do konca marca je Javna gozdarska služba v Domžalah postavila 106 pasti s preparati – foromoni, ki privabljajo tako velikega kot malega smrekovega lubadarja. Vrečice z preparati v pasteh učinkujejo 4 do 6 tednov, nakar jih bo služba nadomestila z novimi. Praznjenje kontejnerjev na dnu pasti bo potekalo občasno oziroma po potrebi.

OPOZARJAMO vse prebivalce, ki bodo na območju Javne gozdarske službe – enote Domžale prišli v stik s pastmi v gozdu ali ob njem, da naj jih pustijo pri miru, saj črtna škatla ni nadomestilo za čebelji panj ali otroško igračo, male zelene in bele vrečice pa tudi niso dobre kot osvežilec zraka v avtomobilih.

Zatiranje lubadarja s pomočjo tako pripravljenih pasti je biološki in zelo uspešen način preprečevanja prenamnožitve podlubnikov. Poznamo še mehanski in kemični način, ki pa okolju nista prijazna zaradi možnosti gozdnih požarov in zaradi uporabe močnih kemičnih preparatov.

Pojav je mogoče zajeziti z vzpostavitvijo popolnega gozdnega reda v vseh gozdovih ne glede na lastništvo, lupljenjem oblovine iglavcev in stalnim spremljanjem in takojšnjim ukrepanjem.

To delo moramo vsaj do konca septembra izvajati vsi: lastniki gozdov, izvajalci del v republiških gozdovih in Javna gozdarska služba, če hočemo naše gozdove ohraniti za nas in naše potomce.

LJUBO PAVLOVIČ, dipl. inž. gozdarstva